

УДК 75.058+747:721]

О. Р. Горбик,

*кандидат архітектури, доцент кафедри дизайну,
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»,*

М. С. Саркісян,

*студентка VI курсу, група ЗДЗ-61/14 Н,
спеціальність «Дизайн», кафедра дизайну,
Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»,
викладач НППЦ «Академія мистецтва краси»,*

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ В СУЧАСНИХ ІНТЕР'ЄРАХ ЖИТЛОВИХ І ГРОМАДСЬКИХ БУДИНКІВ І СПОРУД

Анотація: в статті досліджено деякі характерні особливості застосування петриківського розпису в сучасних інтер'єрах житлових і громадських будинків та споруд. Розглянуто основні механізми та техніки нанесення петриківського розпису. Наведено сучасні приклади розпису інтер'єрів житлових і громадських будинків та споруд, роботи сучасних майстрів, що відповідають темі дослідження.

Ключові слова: Петриківський розпис, особливості застосування, сучасний інтер'єр, житлові будинки, громадські будинки, споруди.

Актуальність дослідження. Традиція орнаментики сотні років широко використовувалася в побуті українців, багато людей вірили, що у розписі є дещо магічне, що захищає будинки та їх господарів від усіляких негараздів. У багатьох регіонах України: на Київщині, Поділлі, на півдні України, на Полтавщині та Дніпропетровщині господині прикрашали розписом будинок як зовні так і всередині [9].

Неподільна унікальність українських декоративних розписів в інтер'єрах України дійшла й до наших часів. Зараз не є випадковістю розпис стін та фасаду приватних будинків, громадських споруд.

Постає необхідність подальшого вивчення Петриківських розписів в цілях їх охорони та наступних реставрацій виконаних робіт, що визначає актуальність обраної теми.

Постановка проблеми. На сьогодні, головним питанням розкриття особливостей застосування петриківського розпису в сучасних інтер'єрах житлових і громадських будинків і споруд є, насамперед, обмеженість наукового підґрунтя, щодо застосування петриківських технік в умовах

сьогодення. Це говорить про недостатній рівень наукових розробок, стосовно теми дослідження та безперервного генезису українського декоративного розпису, як художньої ланки у просторі українського мистецтва.

Ступінь дослідження в науковій літературі. Велика кількість науковців, як вітчизняних так і зарубіжних, приділяли свою увагу, дослідженню Петриківського розпису. У числі перших праць, пов'язаних з декоративними розписами, можна назвати статтю В. Л. Курбатова «Перспективність декоративного розпису», опубліковану у «Старих роках» і потім перевидану у вигляді окремого відбитку [4]. Це коротке, але ємне дослідження торкається в основному проблеми декоративного мистецтва у побуті, висвітлюючи творчість відомих українських художників-декораторів.

Роботи М. М. Касьяненко [3], що послужили, в свою чергу, основою для досліджень А. П. Молько [5] у галузі виявлення нових імен і біографій художників-декораторів, можна розцінювати як першу спробу систематичного опису та осмислення вкладу українських майстрів у загально-українській культурно-мистецькій процес.

Безумовну цінність для нашого дослідження представляє дисертація Ю. О. Самолій [7], присвячена хатньому малюванню Петриківки другої половини ХІХ – першої третини ХХ століття, а також робота М. В. Давидової [1], яка зачіпає тему декоративного живопису першої половини ХІХ століття.

Мета статті. Дослідити характерні особливості застосування петриківського розпису в сучасних інтер'єрах житлових і громадських будинків та споруд. Розглянути основні механізми та техніки нанесення петриківського розпису. Навести сучасні приклади розпису інтер'єрів житлових і громадських будинків та споруд, роботи сучасних майстрів виконаних у рамках теми дослідження.

Виклад основного матеріалу. На території України декоративний розпис у вигляді Петриківського розпису зародився у селі Петриківка Дніпропетровської області. Початок свого розвитку, цей вид народного мистецтва, бере з настінного малювання та розпису хат в селах України. У кожному районі розписи мали свої особливості, нерідко відрізнялися розписи навіть сусідніх сіл. Це говорить про те, що на землях України творили з давніх часів. Найвідомішим центром, де дбайливо зберігалися традиції своєрідного розпису, стало село Петриківка Дніпропетровської області, звідси і назва розпису, яке стало вже прозивним – Петриківський візерунок [2].

На сьогодні, інтенсивність використання українського декоративного розпису при виконанні оформлення будинків та споруд деякою мірою вплинуло положення в країні. Більшість українців прагнуть підкреслити свою належність до українського народу, застосовуючи задля цього різні методи, одним з них, безперечно, виступає декоративний орнамент.

Сучасний петриківський орнамент, насамперед, рослинний, квітковий. Заснований він на використанні форм реальної флори місцевості та створенні неіснуючих в природі, фантастичних квітів. Часто в роботах використовуються мотиви лугових (волошки, ромени) і садових (троянди, жоржини, айстри) квітів, винограду, ягід калини, полуниці. Унікальним казковим є зображення листя папороті, ажурного перистого листя і бутонів.

Петриківські майстри застосовують для розпису на папері яєчну темперу, у настінному розписі – гуаш, яєчну темперу й олійні фарби по ґрунті, а на дереві переважає підлаковий розпис олійними фарбами [8].

Основними традиційними композиційними сюжетами петриківського розпису є декоративні панно, що часто нагадують мануфактурні килими XIX сторіччя, "вазон", "букет", окрему "гілочку" і "фриз". Ці види композицій використовувалися для настінного розпису як компоненти архітектурного декору інтер'єру[6].

В умовах сьогодення розпис не втратив своєї актуальності. Розписується велике число громадських об'єктів у тому числі храмів. Розпис щільно увійшов в приватний інтер'єр, активно використовується розпис стін в сучасних будівлях і громадських об'єктах.

У інтер'єрах квартир та приватних будинків, у переважній більшості переважає техніка виконання у вигляді картин. Оформлюють стелі, вінка, колони, сходи і т.д.

На сьогодні в Україні представлено велику кількість прикладів використання як художнього так і декоративного розпису будинків і споруд та їх інтер'єрів. У міській місцевості переважає класицизм з елементами готики. Провінційний край пропонує свій розпис.

Як приклад сучасного застосування варто розглянути церкву святої Покрови неподалеку від Києва в селі Шевченково. Даний розпис виконаний не так давно у 2013 році майстрами Галиною Назаренко, Іриною Кібець та Наталією Купренко, рис. 1.

Рисунок 1. Церква святої Покрови с. Шевченково, Київська область, 2013 р., майстри: Галина Назаренко, Ірина Кібець та Наталія Купренко.

Розкриваючи основні механізми застосування петриківського розпису в сучасних інтер'єрах громадських будинків і споруд варто відзначити сучасне оформлення ресторану «Хатинка». Весь інтер'єр «Хатинка» просякнутий і відтворений в кращих традиціях української хати. Тут є навіть невід'ємна частина старовинного будинку – справжня піч, яка прикрашена петриківським розписом, та прядка з веретеном – обов'язкове ноу-хау українського дому в старовину, рис. 2.

Рисунок 2. Інтер'єр ресторану «Хатинка» м. Київ, 2009 рік, майстер: Галина Назаренко.

Серед найвідоміших художників петриківського розпису особливе місце відведено Ганні Миколаївні Самарській, яка була ученицею знаменитої художниці Катерини Білокур. У 20 роки, переїхавши до Петриківки, Ганна Самарська не просто пристосувалася до традицій декоративного мистецтва розпису, а з'єднала їх з власним художнім світоглядом. Її роботи відрізняються скрупульозністю, деталізацією малюнка і майже монохромним кольором з багатою колірною розтяжкою.

Секретом найтонших ліній є використання пензликів з котячої шерсті. Для різних видів елементів характерних орнаментів використовуються підручні матеріали: сірники, зворотні кінці олівців або навіть малювання пальцями. Всім тонкощам петриківського розпису Анна Самарська навчила свою доньку Тамару Вакуленко, тому сьогодні можна говорити про їхню творчу династію.

Відомі харківські художники Тамара та Олександр Вакуленко повною мірою втілюють у життя індивідуальність петриківського розпису в сучасних інтер'єрах житлових і громадських будинків і споруд. До їх робіт варто віднести розпис котеджу у м. Києві, рис.3

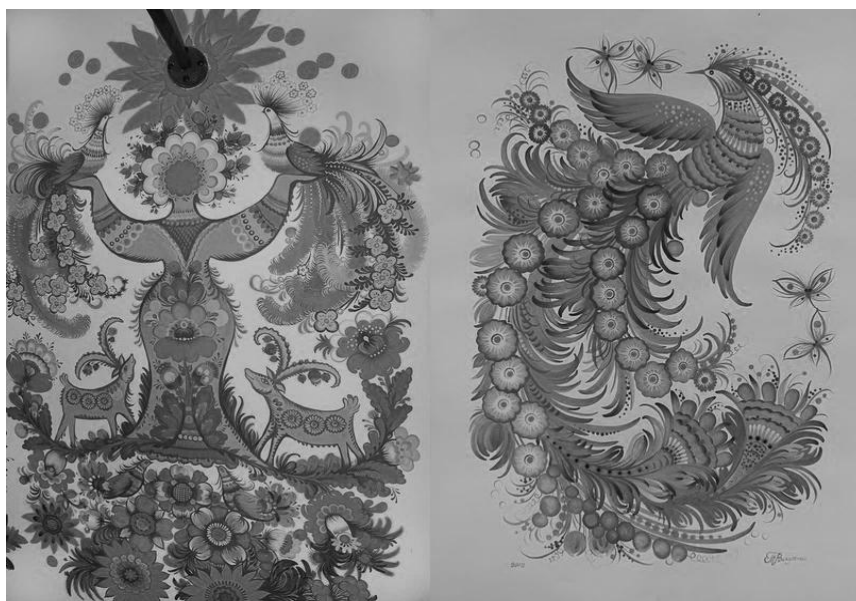

Рисунок 3. Розпис приватного будинку, м. Київ, 2010 рік, майстри: Тамара, Олеся та Олександр Вакуленко.

Висновки. Таким чином, підводячи підсумки, варто відзначити, що на сьогодні, петриківські настінні розписи останнього десятиліття вийшли вже далеко за межі сільського інтер'єра та широко застосовуються у містах. Розписуючи той чи інший, навіть дуже великий за розмірами, громадський інтер'єр, петриківські майстри переносили раніше, по суті, свій хатній зразок у нові для них приміщення, міняючи лише масштаби до відповідних розмірів.

Тепер вони працюють над оформленням інтер'єрів і фасадів будинків різного призначення і архітектури, виходячи з функції, яку має відігравати розпис у кожному окремому спеціалізованому випадку.

Список використаної літератури:

1. Давыдова М. В. Художник в театре начала XX века. М.: Наука, 1999. – 150 с.
2. Єршова Н. А., Ворона Н. С. Орнаменти. Стили. Мотивы / Єршова Н. А., Ворона Н. С., К.: 2013. – 234 с.
3. Касьяненко М. М. Орнаментний розпис. Художники – декоратори – К.: Мистецтво, 2010. – 169 с
4. Курбатов В. Я. Перспективисты и декораторы // Старые годы. 1911. – № 7-9.
5. Молько А. П. Петриківські розписи. К.: Наука, 2011. – 283 с.
6. Пікуш А. А. Петриківський розпис. (Короткий нарис з історії петриківського розпису.) Рукопис. Петриківка, 2013 р. // Науково-діловодний архів ДНІМ. Поточні справи 2013 р.
7. Смолій Юлія Олександрівна. Хатне малювання Петриківки другої половини XIX - першої третини XX століття (витоки, еволюція, художні особливості): Дис... канд. наук: 17.00.06 – 2011.
8. Татіївський П. М. Актуальність декоративно-прикладного мистецтва і дизайну / Татіївський П. М. – Львів: Світ, 2000. – 79 с.
9. Фоміна Л. В. Історія орнаменту. К.: Наука, 2012. – 133 с.

Аннотация

В статье исследованы некоторые характерные особенности применения петриковской росписи в современных интерьерах жилых и общественных зданий и сооружений. Рассмотрены основные механизмы и техники нанесения петриковской росписи. Приведены современные примеры росписи интерьеров жилых и общественных зданий и сооружений, работы современных мастеров, соответствующие теме исследования.

Ключевые слова: Петриковская роспись, особенности применения, современный интерьер, жилые дома, общественные здания, сооружения.

Summary

The characteristics of the application Petrykivka painting in modern interiors of residential and public buildings are investigated. It outlines the main mechanisms and application techniques Petrykivka painting. Some examples of modern painting in the interiors of residential and public buildings are offered. There are the works of contemporary artists performed within the research topic.

Keywords: Petrykivsky painting, application features, modern interior, residential houses, public buildings and structures.